

ایستادگی ایران در برابر خواسته‌های زورگویانه آمریکا در مذاکرات هسته‌ای مانع از تکرار «خروج از برجام»، «سیاست فشار حداکثری»، «ترور مقامات رسمی» و موارد مشابه در آینده می‌شود

ممانعت ایران از رسیدن آمریکا به «آستانه پرش»

سیدمهدی طالبی

خبرنگار گروه بین‌الملل

دور هشتم مذاکرات هسته‌ای در وین درحالی‌میان ایران، کشورهای ۴+۱ و آمریکا ادامه دارد که طرفین همچنان در گیر و دار موفقیت‌های نسبی و معضلاتی اساسی هستند. برخلاف دور هفتم که رسانه‌های غربی از بن‌بست در مذاکرات

خبر می‌دادند، دور هشتم از ابتدا در فضایی مثبت‌تر آغاز شده و ادامه یافته است اما این شرایط می‌تواند ضمن نشان دادن دورنمایی از توافق، به آن چندان نزدیک نباشد. علی‌باقری‌کنی، معاون سیاسی وزارت خارجه ایران و مذاکره‌کننده ارشد هسته‌ای تهران، شنبه‌شب پس از پایان جلسات خود در هتل کوپورگ از پیشرفت مذاکرات خبر داد اما گفت این پیشرفت‌ها محدود به کاهش اختلافات در پرازنه‌های موجود در پیش‌نویس توافق است؛ موضوعی که شاید بتواند دورنمایی از توافق را نشان

دهد اما قادر به تضمین حصول آن در زمانی کوتاه نیست. به‌جز ایران دیگر اعضای حاضر در گفت‌وگوهای هسته‌ای نیز از توصیفاتی مثبت برای بیان مواضع‌شان نسبت به دور هشتم استفاده کرده‌اند. ژان ایو لودریان، وزیر خارجه فرانسه -که کشورش یکی از طرف‌های اصلی مذاکرات به‌حساب می‌آید- روز جمعه در مصاحبه مشترک با شبکه تلویزیونی بی‌اف‌ام و رادیو آرام‌سی با ابراز اعتقادش نسبت به در دسترس بودن توافق، هم‌زمان تلاش کرد نسبت به کمبود زمان در مذاکرات

هشدار دهد. لودریان که در دور هفتم گفت‌وگوهای احیای توافق هسته‌ای کشورش یکی از اخلا‌لگران مذاکرات بود به دو رسانه مذکور گفت بود نشست‌های وین در روزهای اخیر در مسیر مثبتی حرکت کرده است. میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در مذاکرات وین در ابتدای هفته جاری فضای گفت‌وگوهای وین را مثبت، موثر و روبه‌جلو توصیف کرد اما تأکید کرد پیشرفت در مذاکرات سریع

قابل‌دستیابی نیست و باید به‌صورت تدریجی به آنها دست یافت. اظهارات طرفین مختلف مذاکرات هسته‌ای وین که هیچ‌کدام اطلاع‌رسانی دقیقی از جزئیات مذاکرات اتجام نداده‌اند، نشان می‌دهد کلیات گفت‌وگوها مثبت است اما در جزئیات چالش‌هایی وجود دارد که آنها نیز احتمالاً منبعث از تلاش‌ها و خواسته‌های زیاده‌خواهانه آمریکا هستند، چنانکه از اساس وجود مذاکرات فعلی در شرایطی که توافق ۲۰۱۵ معتبر بود به‌دلیل نقض عهد واشنگتن است.

خواسته‌های بیش از اندازه زیاده‌خواهانه آمریکا

آمریکا در مذاکرات هسته‌ای با ایران در برهه کنونی به تناوب خواسته‌هایی را مطرح کرده است که دارای جوانب بسیاری هستند. این جوانب از آنجا دارای اهمیت هستند که نمی‌توان به آنها تنها از یک جهت نگریست، زیرا در صورت پذیرش آنها توسط ایران پیامدهایی چندشاخه برای تهران و آینده پرونده هسته‌ای خواهند داشت. در ادامه به برخی از چنین تلاش‌هایی پرداخته‌ایم.

۱ مذاکره درباره مسائل موشکی و منطقه‌ای

یکی از خواسته‌های اساسی آمریکا حتی پیش از امضای توافق هسته‌ای در سال ۲۰۱۵ مذاکره درباره مسائل موشکی و منطقه‌ای با ایران بوده است، اما از همان زمان تهران به‌دلیل شک و تردید نسبت به نیت واشنگتن در این باره و همچنین اهمیت موارد مذکور برای امنیت ملی ایران، این درخواست‌ها را رد کرده است. به شکل غیرقابل‌مقایسه‌ای و برخلاف مساله هسته‌ای، موضوعات موشکی و منطقه‌ای جزئی از ستون‌های امنیت ملی ایران هستند، زیرا ایران با فناوری هسته‌ای به مزیت‌های علمی و صنعتی می‌رسد، اما با ایجاد خلل در موضوعات موشکی و منطقه‌ای امنیت ملی کشور به خطر می‌افتد.

آمریکا در دوره بایسدن نیز بر وارد کردن موضوعات موشکی و منطقه‌ای به مذاکرات در هر شکلی اصرار دارد. واشنگتن می‌کوشد به‌زعم خود با قرب تهران، قول رسمی مذاکرات آتی پیرامون موضوع موشکی و هسته‌ای را اخذ کند، اما مقامات ایران می‌گویند اخذ چنین امتیازی از سوی آمریکا می‌تواند به بهانه‌ای برای اخلال در توافق هسته‌ای و خروج مجدد این کشور از آن منجر شود.

۲ تقسیم‌بندی فریکارانه تحریم‌ها

دولت بایدن تحریم‌ها علیه ایران را به سه قسمت سبز، زرد و قرمز تقسیم کرده است. دسته نخست که تحریم‌های سبز هستند به تحریم‌های هسته‌ای دوره ترامپ مربوط می‌شوند که به‌دلیل مغایرت مستقیم با برجام لغو یا به تعلیق درمی‌آیند. تحریم‌های زرد مواردی هستند که تهران باید برای لغو شده آنها امتیازاتی بیشتر از امتیازات داده‌شده در توافق ۲۰۱۵ ارائه دهد. دسته سوم یا تحریم‌های قرمز نیز اساساً به‌هیچ‌وجه قابل‌رفع نیستند و شامل تحریم‌هایی می‌شوند که دارای برجسب‌های غیرهسته‌ای مانند حقوق بشر هستند.

۳ یادداشت

تفسیری بر مواضع همزمان و هم‌راستای رئیس‌جمهور ایران و فرمانده سپاه قدس در ارتباط با مجازات عاملان ترور شهید قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس

«هشدار» ورود به حیاط خلوت

شدند برخورد کنند، این کار برای آمریکا بسیار کم‌هزینه‌تر از این است که فرزندان جبهه مقاومت که هیچ مرزی را نمی‌شناسند خودشان بروند و این انتقام را بگیرند.» اعلام مواضع تقریباً هم‌زمان و هم‌راستای دوسپاستمدار برجسته ایرانی، یکی سیاسی و دیگری نظامی، نشان می‌دهد برخلاف برخی برداشت‌ها در آمریکا همانند اظهارنظر جن ساکی، سخنگوی کاخ سفید که سخنان رئیسی را با مصرف داخلی خوانده بود، ورود فرمانده سپاه قدس به‌عنوان تضمین‌کننده عملیاتی سخنان رئیس‌جمهور ایران، حاکی از آن است که میانی هشدار جدید تهران نه برای مصرف داخلی بلکه برای ضربه‌ای خارجی طرح‌ریزی شده‌اند.

مقامات ایرانی در سخنان خود متذکر شده‌اند در صورت عدم پیگیری عاملان ترور سردار سلیمانی توسط محاکم آمریکا یا حتی «عاقلاتی در آمریکا» کسانی دیگر دست به انقام‌جویی می‌زنند. سخن گفتن رئیس‌جمهور از «حاکمه» که اقدامی «رسمی» به حساب می‌آید و صحبت فرمانده سپاه قدس از اقدام «عاقلاتی در آمریکا» که می‌توانند تحرکاتی «غیررسمی» داشته باشند به‌خوبی نشان می‌دهد مقامات تهران در حال اتمام حجت با واشنگتن در یک عرصه به‌خصوص هستند.

تهران در این اتمام حجت برای واشنگتن مشخص کرده در صورتی که ترور فرودگاه بغداد اقدامی براساس نظریاتی یکپارچه در هیات‌حاکمه آمریکا نبوده است آنها باید برای مجازات عوامل این اقدام، طیف وسیعی از حوزه‌های رسمی و غیررسمی را که هم‌اکنون در اختیار دارند به کار گیرند. به‌عنوان یک پیشنهاد که به شکلی اعجاب‌آور و غیرخوشایند برای دو دشمن برد‌برد به نظر می‌رسد، تهران خواستار برخورد

داخلی در آمریکا با عوامل ترور است که می‌تواند شامل مجازات آنها به شکل غیرمستقیم توسط نهادهای قضایی این کشور حتی به بهانه‌هایی همانند مقابله با متهمان حمله ۹ ژوئن به کنگره باشد یا آنکه از طریق عوامل غیررسمی آسیب‌هایی متوجه جانی‌تکاران شود. چنین پیشنهادی از سوی ایران این فرصت را نیز فراهم می‌کند تا مشخص شود آمریکا در اقدام جنایت‌آمیز فرودگاه بغداد یکپارچه عمل کرده است یا خیر. عدم به کارگیری ابزارهای متعدد علیه مرتکبان جنایت به معنای چراغ‌سبز یکپارچه هیات‌حاکمه آمریکا به عاملان ترور است. سردار قاضی در صحبت‌های دقیق خود به شکلی نرم برای آمریکا مشخص کرده‌است در صورتی که ایران تشخیص دهد هیات‌حاکمه آمریکا بنایی برای انجام یک اقدام کم‌هزینه ندارد این بار نیز همانند سیاست تهران برای اخراج واشنگتن از منطقه، کاخ سفید در داخل آمریکا با تابلوماتی روبه‌رو می‌شود.

واشنگتن پیش‌تر در پرونده‌هایی کم‌وبیش مشابه ورود جسورانه ایران را به آن پرونده‌های دشوار دیده است. در کنار آن پرونده‌ها، پرونده آمریکا نیز چندان بدون مصداق نیست. سردار قاضی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تابستان سال گذشته و پس از طی دوره از خرابکاری‌های غرب در داخل ایران و سپس انفجار سهمگین در ناو سنکین ریچارد بونهوم آمریکا گفته بود: «حادثه ناو پاسخی به جنایت‌های آمریکاست که توسط عناصر آمریکایی انجام شده است. آنچه امروز در آمریکا اتفاق افتاده به‌ویژه حادثه ناو نتیجه عمل و رفتار و جنایت دولت آمریکاست. آمریکایی‌ها بی‌خودی دنبال مقصر نگردند و دیگران را متهم نکنند، این آتشی است که خودشان روشن کرده‌اند. این اتفاق پاسخ جنایت‌های شمامست که به‌دست

۴ الگوی مذاکرات چه می‌گوید؟

برای مذاکرات هسته‌ای باید به‌جای متوقف‌شدن در مسائلی کلی مانند توافق یا عدم‌توافق به دیگر احتمالات موجود نیز پرداخت. مذاکرات هسته‌ای در بدترین حالت در قاعده پایینی خود به «عدم‌توافق» منجر می‌شود و در بالاترین نقطه به «احیای توافق» می‌انجامد. در اینجا بدون آنکه تحلیل‌ها محدود به این دو نقطه پایینی و بالایی شوند، باید فاصله یا خط ایجاد‌شده مابین این دو را نیز در نظر گرفت، زیرا سناریوهای فراوانی بین این دو نقطه نیز محتمل هستند. البته میان این دو خط باید یک حد میانی نیز در نظر گرفت، از حد میانی به بالا حوزه ثبات و از حد میانی به پایین یا به‌سمت نقطه «عدم‌توافق» حوزه تنش است. توافقات براساس شیوه کمتر در برابر کمتر تشکیل‌دهنده بخشی از سناریوهای موجود مابین حد میانی تا قسمت بالا یا احیای کامل توافق هستند. قاعده‌گذاری‌های رفتاری نیز که شامل اقدامات فیزیکی و تشدید‌کننده‌اند، تشکیل‌دهنده محدود بین حد میانی تا نقطه پایانی یا «عدم‌توافق» هستند.

در توافق کمتر در برابر کمتر دوطرف براساس یک توافق یا حتی تفاهم مکتوب یا غیرمکتوب امتیازات مرسوم دوره‌های قبل در حوزه هسته‌ای و تحریمی را رویدل می‌کنند. اما در قاعده‌گذاری رفتاری مسائل اندکی از حوزه هسته‌ای و تحریمی فراتر رفته و وارد موضوعاتی مانند جنگ متقارن در منطقه می‌شود. نقطه عدم‌توافق و حتی محدوده قاعده‌گذاری رفتاری مطلوب هیچ‌کدام از طرفین نیست، زیرا آسیب‌های فراوانی داشته و شرایط سنگین و پیش‌بینی‌نشده‌ای را جلوی همه باز می‌کند؛ این مساله می‌تواند انرژی زیادی را از همگان بگیرد، بدون آنکه ارزشش را داشته باشد. پلن‌های بی‌دوطرف اصلی منازعه یعنی ایران و آمریکا، در این بازه قرار دارد و در همین بازه هست که دیگر بازیگران با کنار رفتن دیپلماسی از اثرگذاری ساقط می‌شوند؛ همانند دوران بحرانی خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ تا پایان سال ۲۰۲۰ که طرف‌های باقی‌مانده در برجام از اثرگذاری محروم بودند و تنها تهران و واشنگتن در میدان باقی‌مانده و به تبادل ضربه مشغول بودند.

از این‌رو مهم‌ترین تلاش تمامی طرف‌ها ساکن نشده در محدوده پایین‌تر از حد میانی است؛ جایی که تنش‌ها آغاز شده و شدت می‌یابد. این توضیح‌اما به آن معنا نیست که طرفین هرگونه فعالیت در این بخش را متوقف می‌کنند، بلکه حتی امکان شدت بخشیدن به آن نیز وجود دارد؛ چرا که دو کشور اصلی در پی ایجاد وحشت در ذهن طرف مقابل هستند. به‌عنوان مثال تشدید محاصرات

بغداد است به گونه‌ای که برای همگان سودمند باشد آنها مجازات شوند، چه اینکه بسیاری از آنها همانند ترامپ و پمپئو معضلی همگانی و جهانی به‌شمار می‌روند. در غیراین صورت لاجرم اهداف مشروع به‌طور واضح‌تر افراد مشروع می‌توانند به شکلی تحقیرآمیز توسط آزادی‌خواهان از بین بروند. برآیند موجود در محور مقاومت نشان می‌دهد این محور منافع کلانی همانند مسائل موجود در غرب آسیا در پرونده آمریکا ندارد مگر آنکه واشنگتن زمینه‌ساز چنین اقدامی شود.

در این میان باید مشخص ساخت که مجازات برد‌برد بوده و مدیریت شده، البته پیشنهاد ایران به آمریکا به‌عنوان یک کشور رسمی و خارج از اهداف ایران بوده است. سخنان مقامات تهران نشان می‌دهد آنها این پیشنهاد سخاوتمندانه را به رژیم‌صهیونیستی به‌عنوان موجودیتی نامشروع و در بردارهای ایران نداده‌اند. برای همین نمایین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر پیشین رژیم‌صهیونیستی همان گونه که خود نیز تشخیص داده و از مقامات تل‌آویو درخواست کرده، باید حلقه حفاظتی قوی‌تری داشته باشد.

عناصر خود شما اتفاق افتاده است. خداوند با دست خود شما، شما را مجازات می‌کند.»

ایران امروز بدون تعارف و با رایعات عالی‌ترین سطح تشریفات، توسط اصلی‌ترین مقامات پیشنهاد هشدار آمیز و اتمام حجت‌گونه خود را برای آمریکا ارسال کرده است. هشدارهای تهران اقدامی که روز شنبه با انتشار معنادار لیست افراد تحریمی توسط وزارت امور خارجه ایران بار دیگر مورد تأکید قرار گرفت. در این لیست تعداد زیادی از فرماندهان نظامی و امنیتی آمریکا شامل ژنرال «مارک الکساندر میلی» رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا و ژنرال «کنت فرنکلین مک‌کنزی» فرمانده ستاد فرماندهی مرکزی ارتش آمریکا در منطقه موسوم به سننکام، حضور دارند. درحالی که لیست‌های تحریمی منتشرشده ایران در ۳۰ دی‌ماه و ۲ آبان‌ماه ۱۳۹۹ بیشتر شامل عوامل سیاسی بودند، انتشار لیست ۱۸ دی‌ماه ۱۴۰۰ که بیشتر شامل عوامل نظامی است، بیش از آنکه نشان‌دهنده تأخیر در به‌روزرسانی لیست تحریمی ایران باشد، یک پیام تلقی می‌شود. آمریکا قادر به مدیریت مجازات داخلی جانی‌تکاران فرودگاه